

ВНЕСОК МИКОЛИ ЛЕОНТОВИЧА В УКРАЇНСЬКУ КУЛЬТУРУ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У статті охарактеризовано життєвий та творчий шлях відомого українського композитора, диригента, педагога Миколи Леонтовича. Описано його вагомий внесок у музичну спадщину України.

Ключові слова: українська музика, культура, творчість, композитор, народна пісня, хорове мистецтво.

Abstract

The article describes life and creative path of the famous Ukrainian composer, conductor and teacher Mykola Leontovych. His significant contribution to the musical heritage of Ukraine.

Keywords: Ukrainian music, culture, creativity, composer, folk song, choral art.

Вступ

Українська культура посідає визначне місце у світовому культурному просторі. На її становлення та розвиток вплинули такі відомі постаті, як Л. Курбас, Г. Сковорода, П. Тичина, Л. Українка, І. Франко, Т. Шевченко та багато інших. Великий вклад у розвиток української культури зробив талановитий композитор, диригент, майстер хорової мініатюри, видатний педагог Микола Леонтович.

Результати дослідження

Микола Леонтович народився 13 грудня 1877 року у селі Монастирок Вінницької області [4]. Батько композитора був сільським священиком та грав на різних музичних інструментах, а мати досконало знала та виконувала багато українських пісень. Саме по цій причині юний Микола теж має намір продовжити даний шлях та вступає в училище, а після цього у Подільську духовну семінарію у Кам'янці-Подільському. Під час навчання він освоїв гру на інструментах та диригування, мав досвід учительства, навчав співу та керував хором у духовному училищі. Матеріалів для хористів не вистачало, тому М. Леонтович приймає рішення оброблювати українські народні пісні. В цьому йому допомагає відомий музикант Болеслав Яворський, в якого Микола Дмитрович навчався [3].

Основу музичного спадку Леонтовича складають хорові мініатюри – обробки українських народних пісень, які досі є неперевершеними та виконуються не лише в Україні, а й за її межами. Це відзначені великим талантом композитора перлини народного мелосу «Щедрик», «Козака несуть», «Дударик», «З-за гори сніжок летить», «Гаю, гаю, зелен розмаю» та багато інших [6]. На основі українських народних мелодій Леонтович створював цілком оригінальні самобутні хорові композиції, всебічно художньо переосмисливши їх, надавши їм неповторного звучання.

М. Леонтович був одним із перших серед майстрів української музики, які по-новому інтерпретували фольклор, використовуючи музичні здобутки європейської музично-хорової культури. Водночас почерк М. Леонтовича виділяється серед інших граничною гнучкістю та природністю руху голосів, ювелірним шліфуванням деталей. Композитор вдало використав традиції імпровізаційності у творчості українських кобзарів, які кожен нову строфу тексту пісні інтерпретували по-новому. М. Леонтович застосовував темброву варіантність народних рапсодій у своїх обробках, надаючи хору можливість розкрити величезну різноманітність гармонії, контрапункту. Послідовно втілюючи у своїх обробках ідею гармонізації та поліфонічності, він широко використав найкращі досягнення світової хорової техніки [2].

Тематика хорових мініатюр композитора є надзвичайно різноманітною. Це обрядові, церковні, історичні, чумацькі, жартівливі, танцювальні, ігрові пісні. Одне із центральних місць у творчості М. Леонтовича займають хори на побутові теми. Це, зокрема, «Ой, у лісі біля дороги», «Ой, темна та невидима нічка», «Мала мати одну доньку», «Ой, з-за гори кам'яної». Вони характерні динамічним розгортанням сюжету, активною драматизацією подій та образів. Зразком такого високого драматичного піднесення може бути народна пісня «Пряля», в якій М. Леонтович досяг рівня трагічної балади [1].

У піснях-реквіємах «Козака несуть», «Із-за гори сніжок летить», «Смерть» Леонтович талановито переосмислив мелодику народного плачу, використовуючи специфічне звучання окремих голосів та цілих хорових груп, застосовуючи різні хорові звукові ефекти, зокрема спів із закритим ротом.

Найвищим досягненням композитора є пісні «Щедрик» і «Дударик», у яких М. Леонтович досяг максимальної ритмічної організації. Особливо популярним був і залишається «Щедрик», у якій органічно поєднуються прийоми народного багатоголосся з досягненнями класичної поліфонії, і кожен голос відіграє цілком самостійну виразну роль, відтворюючи найтонші зміни настрою в пісні, подаючи кожен художній образ у граничному завершенні [5].

Висновок

Творча спадщина Микола Леонтовича – це неоціненний вклад не лише в українську, а й у світову музичну культуру. Важко уявити хорове мистецтво ХХ століття без творчості класика. Ім'я видатного композитора з повагою сприймається не лише в Україні, а й за її межами. Він продовжує жити у своїх творах, які лунають по усьому світу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Гордійчук М. Микола Леонтович // М. Гордійчук К.: Музична Україна, 1974. – 134 с.
2. Завальнюк А. Микола Леонтович. Листи, документи, духовні твори / А. Завальнюк. – Вінниця: ПП «Нова книга», 2006. – 273 с.
3. Іванова Л. Педагогічні ідеї М. Леонтовича / Л. Іванова // Музика в школі: Збірка статей. – К.: Музична Україна. – Вип. 8. – 1982. – 137 с.
4. Леонтович Микола Дмитрович [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.spadshina.com/programs/vidatni-ukrayintsi/leontovich-mikola-dmitrovich/>
5. Микола Леонтович : Збірник на пошану великого українського композитора // Зібрав і впорядкував проф. Вожаківський С. – Нью-Йорк, 1982. – 152 с.
6. Микола Леонтович і його “незавершена” опера [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://mus.art.co.ua/mykola-leontovych-i-yoho-nezavershena-opera/>

Мартинова Олена Вадимівна – ст. групи ІІСТ-19б, факультет інтелектуальних інформаційних систем та автоматизації, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: marrynova.a@gmail.com.

Науковий керівник Сідлецька Тетяна Іванівна, кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри суспільно-політичних наук, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: sidletska79@gmail.com.

Martynova Olena V. – student of group IIIST-19b, Department of Intelligent Information Technology and Automation, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: marrynova.a@gmail.com.

Supervisor Sidletska Tetyana I. – PhD Art criticism, assistant professor of Social and Political Sciences Department Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: sidletska79@gmail.com.